دو فصلنامهٔ نظریه و عمل در برنامهٔ درسی
سال چهارم، شمارهٔ ۸، پاییز و زمستان ۱۳۹۵، ۲۰۴ -۱۸۱

Journal of Theory & Practice in Curriculum
Vol.8 (4); 2017, 181-204

مربی پیش دبستانی:
چه کسی باچه مشخصاتی؟

Preschool Teachers:
Who and With What Characteristics?

محمدحسین زارعی،[۱]، دکتراحمدرضا نصر اصفهانی [۲]، دکترسیدابراهیم میرشاه جعفری [۳]،دکتر محمدجواد لیاقتدار [٤]

چکیده :هدف از انجام این پژوهش، بررسی دیدگاههای متخصصان و مربیان دربارهٔ ویژگی‌های فردی و توانمندی‌های تخصصی مربیان پیش‌دبستانی است. این پژوهش توصیفی ـ تحلیلی است که در انجام آن، از دو روش کمّی و کیفی استفاده شده است. جامعهٔ آماری بخش کیفی شامل اعضای هیأت علمی دانشگاههای کشور، دانشجویان دکتری، مدرسان رشتهٔ روان شناسی، برنامه‌ریزی درسی و آموزش و پرورش دورهٔ پیش‌دبستانی و بخش کمّی شامل مربیان در سال۱۳۹٤ در استان فارس و اصفهان می‌باشد. ۲۰ نفر از نمونه در بخش کیفی، به روش هدفمند و شبکه‌ای نمونه‌گیری شده و در بخش کمّی ٥٦٦ نفر نمونه از روش طبقه‌ای تصادفی انتخاب شده است. ابزار جمع آوری اطلاعات، مصاحبه نیمه ساختاریافته و پرسشنامه محقق ساخته بوده است. برای تعیین روایی مصاحبه و پرسشنامه از روایی محتوا و برای برآورد پایایی پرسشنامه از ضریب الفای کرونباخ استفاده شده است. پس از انجام مطالعهٔ مقدماتی و تجزیه و تحلیل پرسشنامه‌ها مشخص گردید که پایایی ویژگی‌های فردی ۰/۸٦ و توانمندیهای تخصصی ۰/۸۷ است. یافته‌های کیفی بر اساس تحلیل محتوا مقوله‌بندی شده و یافته‌های کمی با آمار توصیفی و استنباطی تحلیل شده است. نتایج آزمون فریدمن نشان داد که از دیدگاه مربیان در ویژگی‌های فردی، برخورداری از سلامت روانی و شخصیتی از درجهٔ اهمیت بیشتری برخوردار بوده و خودآگاهی، استقلال و جرأت‌ورزی از کمترین اهمیت برخوردار است. در توانمندی‌های تخصصی مربیان، توانایی مدیریت کلاس از نظر اهمیت در صدر گویه‌های مربوط قرار گرفته و آگاهی به فناوری‌های جدید در حوزهٔ پیش‌دبستانی از کمترین اهمیت برخوردار است.

کلید واژه: مربیان پیش دبستانی ، ویژگی های فردی، توانمندیهای تخصصی

M. Zarei , A. Nasr Esfahani (Ph. D), E. Mir Shah Jafari (Ph. D), M. Liaghatdar (Ph. D)

Abstract

The purpose of this study was to investigate viewpoints of experts and teachers about individual characteristics and specialized capabilities of the preschool teachers. This research is descriptive-analytic that two qualitative and quantitative methods are used to conduct it. The population of qualitative phase includes faculty members of universities, PhD students, masters teachers in fields of Psychology, Curriculum and Instruction. The population of quantitative phase includes educators in Fars and Isfahan provinces in academic year 2016. Sampling method in the qualitative section was purposive and snowball and in quantitative section, 566 teachers have been selected randomly. Information was collected by the semi-structured interview and researcher-made questionnaire. Qualitative findings were categorized based on content analysis and quantitative findings are analyzed by the inferential and descriptive statistics. After performing preliminary study and analyzing the questionnaires, it was determined that reliability of individual characteristics was 86% and that of the specialized capabilities was 87% as well. Results of the Friedman's test showed that according to viewpoint of teachers about the individual specifications, mental and personal health is very important, among specialized capabilities of the teachers, ability to manage the class is at top of related items in terms of importance.

Keywords: preschool teachers, individual properties, specialized capabilities

۱ دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی دانشگاه اصفهان و هیئت علمی دانشگاه پیام نور رایانامه : Zarei.mhz@gmail.com
۲ استادگروه علوم تربیتی دانشگاه اصفهان: رایانامه Arnasr@edu.ui.ac.ir
۳ استادگروه علوم تربیتی دانشگاه اصفهان: رایانامه Jafari@edu.ui.ac.ir
٤ استاد گروه علوم تربیتی دانشگاه اصفهان: رایانامه: Javad@edu.ui.ac.ir

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-01]

[DOI: 10.18869/acadpub.cstp.4.8.181]

مقدمه

یادگیری باعث رشد و تغییر در افراد می‌شود. همچنان که یک فرد در سراسر زندگی‌اش از تولد تا بزرگسالی پیش می‌رود، رشد و تغییرات هم در درون او و نیز در محدودهٔ طیف وسیعی از موفقیت‌های زندگی و کارهایش اتفاق می‌افتد. مربیان به طور خاص، مسئولیت برای کمک به دیگران به منظور اینکه در یک جهان به سرعت در حال تغییر موفق باشند را دارند. (بنت و هوی[1]، ۱۹۸۱، بوردن[2]، ۱۹۹۰ به نقل از چینگ[3]، ۲۰۰۲) بنابراین باید یاد بگیرند که به پیشرفت رشد حرفه‌ای خود کمک کنند.

مربیان پیش‌دبستانی نقش مهمی در به وجود آوردن کیفیت در محیط‌های آموزشی را دارند. آنها می توانند نقش خود را در فراهم کردن محیط هایی که کودکان بتوانند در آن توانایی‌هایشان را شکوفا سازند ایفا کنند. آنان باید مهارت لازم را در به وجود آوردن شرایطی که کودکان توانایی‌های روانی- حرکتی، اجتماعی، زبان شناسی خود را نشان دهند را دارا باشند. یک مربی با تجربه و حرفه‌ای باید قادر باشد که برنامه‌های آموزشی و رشد کودکان را به صورت اثر بخش ارزیابی و علاوه بر این رشد خود را هم ارتقاء دهد و کارآیی برنامه‌های آموزشی را بهبود بخشد. همچنین مربیان باید ویژگی هایی مثل سلامتی بدنی، روانی، عاطفی، قدرت تفکر و توانمندی‌های تخصصی که شامل دانش، تجربه، قدرت تشخیص و قضاوت دارا باشند. از طرف دیگر مهارت هایی مانند مهارت مدیریتی، مهارت بین فردی، توانایی برقراری ارتباط، قدرت تدبیر، جرأت انتقاد از خود، متعادل بودن، تخصص، قدرت هماهنگ کردن، قاطعیت همراه با نرمش، برنامه‌محور، ناظر و مسئولیت پذیر بودن، شور و شوق داشتن، نگرش مثبت، صداقت و آینده نگری نیز کسب کنند.

برنا، بلانک ، کوهن[4] و همکاران(۲۰۰۹) بر این عقیده‌اند که یک فرد حرفه‌ای واقعی بایستی دارای تمام معیارهای قرار دادی، در حوزهٔ کاری خود باشد. از جمله این

[1] . Bents & Howey
[2] . Burden
[3] . Ching
[4] . Brennan, Blank, & Cohen

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-01]

[DOI: 10.18869/acadpub.cstp.4.8.181]

معیارها انجام کار با کیفیت بالا در زمینه‌ها و حوزه‌های مختلف آن حرفه، از جمله حوزهٔ خلاقیت، تولید، خدمات انسانی، پژوهش‌های اولیه و پیشرفته و نیز داشتن استاندارد بالایی از کدهای اخلاق حرفه‌ای و پایبندی دقیق به آنها در حین ارائهٔ خدمات مربوطه است. وی برخی از ویژگی‌های یک فرد حرفه‌ای را چنین بر شمرده است:

۱- تمامیت و سلامت کامل شخصیت ۲- ایمان به معنا و ارزش زندگی ۳- آراستگی به زیور تواضع و فضیلت ٤- نوع دوستی و احساس مسئولیت اجتماعی ٥- پایبندی و احترام به اصل «عدالت اجتماعی» ٦- آگاهی از تاریخ (به ویژه تاریخچه مربوط به تخصص و حرفهٔ خود) و حتی آگاهی نسبت به تاریخ ادبیات و هنر ۷- مهارت‌های تکنیکی و آگاهی کامل علمی که مرتباً توسط آموزش‌های مداوم تجدید و به روز نگهداشته می‌شود.

شناسایی و شمردن ویژگی‌ها و توانمندیهای تخصصی مربیان کار آسانی نیست، چرا که اجتماعات و اقشار گوناگون اجتماعی، با فلسفه‌ها و دیدگاههای مختلف، انتظارات متفاوتی از مربیان دارند و تغییرات سریع علوم و تکنولوژی نیز صلاحیت‌های مورد نیاز مربیان برای انجام وظایف‌شان را دچار تغییر و تحول می‌نماید. وایلانت[1] (۲۰۰۷) معتقد است که مربی حرفه‌ای باید درک عمیق‌تری از دانش محتوایی، رشد کودک، سبک‌های یادگیری، راهبردهای تدریس و مجموعه‌ای جدید از ارزش‌ها همراه با احترام به تفاوت‌های فردی، همکاری با همکاران و گرفتن بازخورد مداوم از تدریس و قابلیت هدایت و تغییر و ارتباط موثر داشته باشد. معلمی که به رشد حرفه‌ای رسیده است، همواره رفتارش را بر اساس مشاهده و درک موقعیت و واکنش‌های یادگیرندگان تنظیم می‌کند. او دانش خود را همواره توسعه می‌دهد و یادگیری او، محور اصلی عملکردهای فکورانهٔ اوست (به نقل از کریمی، ۱۳۸۷: ۵۲). او فردی آزاد اندیش، باز اندیش و عاری از تعصب و همچنین پویا، انعطاف‌پذیر، نوآور، خلاق و پرسشگر است. چنین معلمی به دیدگاه‌های دیگران احترام می‌گذارد، به توانمندی‌های خود اعتماد دارد، به رویدادهای کلاس خود حساس است و قدرت تشخیص نقاط ضعف و قوت دانش‌آموزان را دارد. چنین معلمی علاقمند به تشریک مساعی است، مروج یادگیری

[1] . Vaillant

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-01]

[DOI: 10.18869/acadpub.cstp.4.8.181]

فعال است و نظراتی روشنگرانه دربارهٔ یاددهی ــ یادگیری دارد. (پور شافعی، ۱۳۸۵ بـه نقل از زین آبادی و اسد زاده، ۱۳۹۲)

نویسندگان بسیاری از جمله گروسو و لئون، ۲۰۰۱، رینولدز[1]، ۱۹۹۲، جگد، تاپلین و چین[2] ۲۰۰۰، بورکو و پاتنام[3] ۱۹۹۵، گلاسر[4] ۱۹۸۷ انواع مختلفی از مهارت‌ها، دانـش، جهت گیری‌ها و ارزش‌ها را که از طریق آن مربیان به تبحر می‌رسد پیشنهاد داده اند، که عبارتند از:

دانـش عمـومی تعلـیم و تربیتـی، دانـش محتـوایی، تربیتـی، دانـش از موقعیـت دانش‌آموزان و تمایل برای کشف و شناسایی بیشتر دانش‌آموزان، خـانواده‌هـا و مـدارس آنان. مجموعه‌ای از استعارات، ارزشیابی خارجی از یادگیری، آموزش بـالینی، دانـش در مورد راهبردها، تکنیک‌ها و ابزارهای خالق و حفظ یـک محـیط یـا جامعـهٔ یـادگیری و توانایی استفاده اثر بخش از آنها، دانش، مهارت و تمایل برای کار کـردن بـا کودکـان از زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی و زبـانی گونـاگون، دانـش و نگـرش‌هـایی کـه از عـدالت اجتماعی و سیاسی حمایت می‌کند، دانش و مهارت‌هـای مربـوط بـه چگـونگی اجـرای تکنولوژی در برنامه درسی. (ویلگاس – ریمرز[5]، ۲۰۰۳)

در مـورد ویژگـی‌هـای فـردی و توانمنـدی‌هـای تخصصـی مـورد نیـاز مربیـان پیش‌دبستانی پژوهش‌های زیادی انجام گرفته است. به طور کلی، بررسی ایـن تحقیقـات نشان می‌دهد که همواره ویژگی‌های فردی و توانمندی‌های آنان از عوامل تأثیرگـذار در جذب کودکان بوده است. در این‌جا لازم است که به تعدادی از تحقیقات انجـام گرفتـه در این زمینه اشاره شود:

شین[6] (۲۰۰۵) در پژوهش خود تحت عنوان «دیدگاه مربیان دوران اولیهٔ کودکی از کیفیت و فضای مدرسه در برنامه‌های پیش‌دبستانی» که در تایوان انجام گرفـت بـه ایـن نتیجه رسید که ویژگی‌های مربیان از لحاظ مهـارت و صـلاحیت نقـش مهمـی در درک

1 . Renolds
2 . Jeged, Taplin & Chan
3 . Baeko & Putnam
4 . Glaser
5 . Villegas- Reimers
6 . Shen

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-01]

[DOI: 10.18869/acadpub.cstp.4.8.181]

موثر مربیان از شرایط برنامه‌ریزی شده برای کودکان خردسال دارد. در همین راستا در تحقیقی که یان هسو[1] (۲۰۰۲) تحت عنوان «رشد حرفه‌ای مربیان پیش‌دبستانی در تایوان» انجام داد، داشتن پیش‌زمینهٔ تحصیلی در ارتباط با آموزش به کودکان خردسال، تعامل اجتماعی (تعامل با کودکان، والدین و همکاران)، خودباوری و عزّت نفس را در زمینهٔ شرایط مورد نیاز مربیان برای آموزش در مراکز پیش‌دبستانی، با اهمیت دانست.

نتایج تحقیقِ پوشنه، خسروی و پور علی(۱۳۹۱) که در تهران انجام دادند، نشان می‌دهد که مربیان مراکز پیش‌دبستانی در حد متوسط از مهارت‌های مورد نیاز مربیگری بهره‌مند هستند و بیش از نیمی از آنها آموزش‌های لازم در حوزهٔ تخصصی را گذرانده‌اند. در تحقیق دیگری که ییل دیزلار و کارگی[2] (۲۰۱۰) روی مربیان پیش‌دبستانی در ترکیه انجام دادند اظهار داشتند که بیشترین انتظار از مربیان این است که در مورد شغلشان اطلاعات علمی و به روز داشته باشند و همچنین در مورد موضوعاتی مانند اختلالات یادگیری کودکان، مدیریت مشکلات رفتاری کودکان و مدیریت کلاس اطلاعات خاصی بدست آورند.

در پژوهشی که شاهین[3] و همکارانش(۲۰۱۳) تحت عنوان «نگرش والدین دربارهٔ آموزش و پرورش پیش از دبستان در کشور ترکیه» انجام دادند، این نتیجه حاصل شد که اکثر والدین در ارتباط با ویژگی‌های مربیان این دوره اتفاق نظر داشتند که مربیان باید تحصیل کرده، خوش مشرب، با تجربه و دارای ارتباط انسانی مطلوب با کودکان باشند و بعضی هم اشاره کردند که مربیان این دوره باید صبور باشند و بتوانند همه مهارت‌ها را در بچه پرورش دهند.

هونگ[4] و همکاران (۲۰۰۸) در تحقیقی ناهماهنگی بین صلاحیت‌های تربیت معلم پیش از خدمت و صلاحیت‌های مورد نیاز معلمان ضمن خدمت را مورد بررسی قرار دادند و با استفاده از تحلیل عامل صلاحیت‌های معلمان در ٦ دستهٔ اصلیِ: توانایی فکری، سیستم ارزشها، مهارت‌های بین فردی، توانایی مدیریت، توانایی‌های حرفه‌ای و

[1] . Yun Hsu
[2] . Yildizlar & Kargi
[3] . Shahin
[4] . Hong

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-01]

[DOI: 10.18869/acadpub.cstp.4.8.181]

ویژگی‌های شخصیتی دسته‌بندی کردند. از منظر لامکس ول و اولاس[1] (۲۰۰۷) بالا رفتن کیفیت آموزش‌های مراکز پیش‌دبستانی وابستگی زیادی به مربیان آنها دارد و تحصیلات، مهارت و تجربیات مربیان سبب تعامل بیشتر میان کودک و مربی می‌گردد.

لافرنی[2](۲۰۰٦) در پایان‌نامهٔ خود ارتباط بین انواع مختلف رشد حرفه‌ای معلمان دوران کودکی اولیه و کیفیت کلاس درس پیش‌دبستانی را بررسی کرد، وی به نتایج تحقیق سالوجی و همکاران(۲۰۰۲) اشاره کرده و معتقد است که۲۷۷۲۸٤نفر از معلمان کودکان ۳ تا ٤ ساله متوسط سن ۳۹ سال را دارند، که ۹۹٪ آنها زن و اکثر معلمان سفید پوست هستند، ۹۱٪ مدارک تحصیلی بالاتر از دیپلم را دارند، از این تعداد ٦۲٪ حداقل در کارگاه‌های با موضوع دوران کودکی اولیه شرکت کرده‌اند. در همین راستا تحقیقی توسط یازیکی[3] (۲۰۱۳) روی مربیان مدارس دولتی آنتالیا انجام شد، نتایج نشان داد مربیانی با سن ۳۷ و بیشتر و همچنین مربیان متأهل بیشترین علاقه و مربیان مجرد کمترین علاقه را به کودکان داشتند.

مطالب مطرح شده، نشان می‌دهد که موفقیت هر نظام آموزشی در درجهٔ اول به میزان موفقیت معلمان آن بستگی دارد و موفقیت معلمان نیز به میزان برخورداری از صلاحیت‌های حرفه‌ای وابسته است. بررسی تحقیقات مختلف نشانگر این است که شایستگی‌های حرفه‌ای نقش اساسی در کارآمدی مربیان دارد. در صورتی که برخی از شواهد و یافته‌های مطالعات داخلی حاکی از آن است که در بسیاری از موارد مربیان از صلاحیت‌ها و مهارت‌های لازم بر خوردارنیستند؛ لذا، برای بهبود توانمندی مربیان باید به شناسایی ویژگی‌ها و توانمندی‌های فردی و تخصصی آنها پرداخت.

با وضعیت در حال گذار جهان و به تبع آن کشورمان به لحاظ تکنولوژکی، رشد و گسترش فزایندهٔ علوم به ویژه در حوزهٔ روان‌شناسی رشد و یادگیری و نیز تغییر رو به جلو نظام آموزش و پرورش کشور ایجاب می‌کند تا ویژگی‌ها و توانمندی‌های حرفه‌ای

[1] . LamexWell,. & Awalas
[2]. .Laferney
[3] . Yazici

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-01]

[DOI: 10.18869/acadpub.cstp.4.8.181]

مربیان مورد شناسایی قرار گیرد و نسبت به بهبود و گسترش آن در نظام آموزشی اقدام گردد.

در این پژوهش در راستای بررسی ویژگی‌های مطلوب و مورد نیاز فردی و توانمندی‌های تخصصی موثر در رشد حرفه‌ای مربیان پیش‌دبستانی سه سئوال زیر بررسی شده است.

۱- اعضای هیأت علمی، مربیان، مدرسان و مربیان با تجربه دربارهٔ ویژگی‌های فردی موثر و توانمندی‌های تخصصی لازم مربیان پیش‌دبستانی در ایران چه دیدگاههایی دارند؟

۲- از دیدگاه مربیان، ویژگی‌های فردی موثر مربیان پیش دبستانی در ایران باید چه مواردی باشد؟

۳- از دیدگاه مربیان، توانمندی‌های تخصصی لازم برای مربیان پیش دبستانی در ایران بایدچه مواردی باشد؟

روش پژوهش

نوع پژوهش: پژوهش حاضر، توصیفی ــ تحلیلی است. در انجام بخش‌های مختلف این پژوهش به تناسب دو رویکرد کیفی[1] و کمّی[2] به کار رفته است. برای جمع آوری اطلاعات از اعضای هیأت علمی، دانشجویان دکتری و مدرسان از روش کیفی و به منظور جمع آوری اطلاعات مربیان روش کمّی به کار گرفته شده است. از یافته‌های بخش کیفی مصاحبه با صاحبنظران علاوه بر پاسخگویی به سئوال پژوهش، برای ساخت ابزار بخش کمّی پژوهش هم استفاده گردیده است. با این توضیح در این پژوهش روش ترکیبی اکتشافی[3] نیز به کار رفته است.(پلانو کلارک[4] و همکاران۲۰۰۸: ۳۷۲؛ کرسول[5] و پلانوکلارک؛ ۲۰۰۷: ٦۲- ۷۲).

[1]. qualitative
[2]. quantitative
[3]. exploratory
[4]. Plano Clark
[5]. Creswell

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-01]

[DOI: 10.18869/acadpub.cstp.4.8.181]

جامعهٔ آماری

جامعهٔ آماری شامل دو بخش است: اعضای هیأت علمی دانشگاههای کشور یک بخش از جامعهٔ آماری را تشکیل می‌دهند. مربیان پیش‌دبستانی در دو استان فارس و اصفهان جامعهٔ دوم پژوهش را تشکیل می‌دهند.

توزیع فراوانی مربیان پیش‌دبستانی در دو استان فارس و اصفهان در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱: توزیع فراوانی مربیان پیش‌دبستانی

جامعه	اصفهان	فارس	جمع
آموزش و پرورش	۱۵۰۰	۱۵۰۰	۳۰۰۰
بهزیستی	۱۱۰۰	۱۲۰۰	۲۳۰۰
جمع	۲۶۰۰	۲۷۰۰	۵۳۰۰

روش نمونه‌گیری و حجم نمونه

روش نمونه‌گیری اولیه برای انتخاب اعضای هیأت علمی، مدرسان و مربیان با تجربه هدفمند بوده است (کرسول، ۲۰۰۷) بدین معنا که افرادی انتخاب شده‌اند که در رابطه با موضوع پژوهش «نمونه‌های بارز» به شمار آمده و از اطلاعات ارزشمندی برخوردار می‌باشند. (ویلیامز[1]، ۲۰۰۶: ۷۹) علاوه بر روش نمونه‌گیری هدفمند، در جریان مصاحبه‌ها از نمونه‌گیری شبکه‌ای[2] استفاده شده است. (نوی[3]، ۲۰۰۸: ۳۲) در این شیوه، از اولین مصاحبه شوندگان خواسته شده است تا افراد دیگری که برای انجام مصاحبه پیرامون موضوع پژوهش مناسب می‌دانند را معرفی نمایند. برای پژوهش کیفی نمونهٔ بسیار بزرگ یا کوچک توصیه نشده، بلکه حصول معیارهای مانند اشباع داده ها[4] و

[1]. Williams
[2]. network sampling
[3]. Noy
[4]. data saturation

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-01]
[DOI: 10.18869/acadpub.cstp.4.8.181]

تکرار اطلاعات کفایت حجم نمونه را نشان می‌دهد. (آیناگ بازی[1] و لیچ[2]، ۲۰۰۷: ۲۴۲؛ گست[3] و همکاران، ۲۰۰۶: ۵۹) لذا در این پژوهش با ۲۰ نفر از اعضای هیأت علمی، مدرسان و مربیان با تجربه مصاحبه نیمه‌ساختاریافته انجام شده است.

برای انتخاب مربیان از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای استفاده شد و مربیان از استان فارس و اصفهان انتخاب شدند. همچنین برای تخصیص نمونه از روش تخصیص بهینه[4] استفاده شد که سهم هر طبقه بر اساس اندازه جمعیت آن تعیین گردید. بنابراین انتخاب مربیان بر اساس تعدد آنان در هر جامعه انجام شده است.

حجم نمونهٔ انتخابی مربیان پیش‌دبستانی با توجه به جامعهٔ آماری بر اساس جدول کرجسی مورگان ۳۵۷ نفر تعیین گردید. به منظور افزایش اعتبار یافته‌ها تصمیم گرفته شد که حجم نمونه دو برابر گردد. لذا ۷۰۰ پرسشنامه توزیع گردید که با تلاش‌های بسیار زیاد تعداد ۵۶۶ پرسشنامه (۸۱ درصد) جمع آوری گردید.

ابزار گردآوری اطلاعات

در این پژوهش، از دو ابزار مصاحبهٔ نیمه‌ساختاریافته و پرسشنامهٔ محقق‌ساخته استفاده شده است. پژوهشگر برای کسب دیدگاه‌های متخصصان (اعضای هیأت علمی، مدرسان و مربیان) با آنان مصاحبه انجام داده است. از آنجا که پیرامون موضوع این پژوهش پرسشنامهٔ استاندارد شده‌ای وجود نداشت، برای جمع‌آوری اطلاعات از مربیان پرسشنامهٔ محقق‌ساخته به کار رفته است.

به منظور تعیین روایی یا اعتبار دو ابزار مصاحبه و پرسشنامه از روایی محتوا استفاده شد. برای محاسبهٔ پایایی مصاحبه، ابتدا با ۸ نفر مصاحبه صورت گرفت. بعد از پیاده سازی عینی و خلاصه‌برداری از نکات مهم اظهار شده و مقوله بندی آنها، تمامی مطالب نوشته شده، خلاصهٔ مطالب و مقوله‌های تعیین شده در اختیار اساتید راهنما و مشاور و همچنین دو نفر آگاه به روش پژوهش قرار گرفت. آنها نیز با اعمال تغییرات

[1] . Onwuegbuzie
[2] . Leech
[3] . Guest
[4] . optimum allocation

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-01]

[DOI: 10.18869/acadpub.cstp.4.8.181]

و اصلاحات لازم، مقوله بندی‌ها و خلاصهٔ آنها را تأیید کردند. برای برآورد پایایی پرسشنامه از آلفای کرونباخ استفاده شد. پس از انجام مطالعهٔ مقدماتی و تجزیه و تحلیل پرسشنامه‌ها مشخص گردید که پایایی ویژگی‌های فردی ۰/۸٦ و توانمندیهای تخصصی ۰/۸۷ است.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

برای تحلیل اطلاعات حاصل از مصاحبه‌ها، روش‌هایی ارائه شده است که می‌توان با استفاده از آنها، گزاره‌ها و دیدگاه مصاحبه شوندگان را تحلیل کرد. (کرسول، ۲۰۰۷: ۱٤۷– ۱۷۷؛ کمبل[1] و همکاران، ۲۰۰٤: ۱٤٥–۱۲٥؛ ماسون[2]: ۹۱–۹٦) در این پژوهش، برای تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه پس از بررسی متن مصاحبه، مصادیق و مولفه‌های مربوطه استخراج شد.

برای تجزیه و تحلیل داده‌های کمّی، آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد و در سطح توصیفی، میانگین و فراوانی محاسبه شد. در سطح استنباطی، ابتدا از نظر دو ویژگی نرمال بودن و همگنی واریانس‌ها بررسی شد، در مواردی که داده‌ها از این دو ویژگی برخوردار بودند، آزمون پارامتریک و در غیر این صورت از آزمون ناپارامتریک استفاده شد. آزمون‌های مورد استفاده در این پژوهش شامل: آزمون فریدمن، آزمون t تک نمونه است.

یافته‌های پژوهش

در این قسمت یافته‌های پژوهش ارائه شده است. سئوال اول به یافته‌های حاصل از مصاحبه، که به صورت جدول در آمده و سئوال دوم وسوم به یافته‌های بدست آمده از پرسشنامه می پردازد.

[1] . Campbell
[2] . Mason

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-01]

[DOI: 10.18869/acadpub.cstp.4.8.181]

سئوال اول: اعضای هیأت علمی، مربیان، مدرسان و مربیان با تجربه دربارۀ ویژگی‌های فردی موثر و توانمندی‌های تخصصی مربیان پیش‌دبستانی در ایران چه دیدگاههایی دارند؟

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-01]

[DOI: 10.18869/acadpub.cstp.4.8.181]

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-01]

Journal of Theory & Practice in Curriculum
Vol.8 (4); 2017, 181-204

دو فصلنامهٔ نظریه و عمل در برنامهٔ درسی
سال چهارم، شمارهٔ ۸، پاییز و زمستان ۱۳۹۵، ۲۰۴ -۱۸۱

[DOI: 10.18869/acadpub.cstp.4.8.181]

جدول۲- ویژگی‌های فردی و توانمندیهای تخصصی بدست آمده از دید مصاحبه شوندگان

متغیر	ردیف	مولفه‌ها	شواهد گفتاری	متغیر	ردیف	مولفه‌ها	شواهد گفتاری
ویژگی‌های فردی	۱	مهارت زبانی	از عوامل مهم در جذب کودکان	توانمندی‌های تخصصی	۱	دانش	آگاهی کامل نسبت به این رشته
			ایجاد احساس امنیت در کودکان با خوش رویی و خنده رویی				افزایش دانش با حضور در کلاس‌های تربیت مربی
			آسان تر و کاربردی کردن آموزش به کودکان با مهربانی		۲	شناخت خود و شناخت کودک	عدم شناخت کودک مانع شکل گیری شخصیت و تربیت درست
	۲	مهارت اجتماعی	افزایش کارایی و بازده بیشتر				شناخت خود سبب اعتماد به نفس برای یافتن اصول تربیتی
			برقراری ارتباط با کودکان متناسب با اخلاق و رفتارشان		۳	شناخت اهداف پیش دبستانی	موجب تنظیم برنامه‌ریزی‌ها در مسیر اهداف
	۳	ظاهر متناسب و آراسته	سبب جذب کودکان				موجب یافتن روش‌های رسیدن به اهداف
			دارای سلامت جسمانی کامل				
			عدم وجود در هفت طبقه کودکان استثنایی				
			پایین بودن سن				
	٤	علاقه و مهربانی	لازمه مربیگری		٤	مهارت زبانی و زبان آموزی	افزایش دانش صرف و آموختن طرز بیان
			نبود آن سبب ایجاد مشکل در کار با کودک				

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-01]

[DOI: 10.18869/acadpub.cstp.4.8.181]

متغیر	ردیف	مولفه‌ها	شواهد گفتاری
			سبب جذب راحت تر کودکان
	۵	تحصیلات متناسب	تحصیل در رشته هایی با گرایش پیش‌دبستانی یا رشتهٔ مشابه
			گذراندن دوره‌های آموزشی بهزیستی یا آموزش و پرورش
			دانستن روان شناسی کودک، رشد و روش‌های تربیتی
	٦	مهارت کلاس داری همراه با صبر و حوصله	عدم وجود آن سبب نبود ثبات و امنیت در کلاس
			پایین بودن قدرت مهارت کلاس داری سبب عدم اعتماد به نفس برای برعهده گرفتن مسئولیت کودکان
	۷	اعتماد به نفس و احساس مسئولیت	عدم وجود آن مانع برقراری ارتباط با کودک، مدیر و والدین
			سبب فعال‌تر شدن و انگیز بیشتر برای کار

متغیر	ردیف	مولفه‌ها	شواهد گفتاری
			آموختن دانش تصویر خوانی
			آگاهی به ادبیات کودکان
	۵	شناخت انواع بازیها	آموختن انواع بازیهای کودکان
			درک نقش اساسی بازی در یادگیری کودکان
	٦	خلاقیت	داشتن ذهن خلاق و منعطف
			استفاده از امکانات اطراف به بهترین نحو
	۷	تجربه	افزایش دوره‌های آموزشی و کارورزی
			استفاده از تجربهٔ مربیان با سابقه

متغیر	ردیف	مولفه‌ها	شواهد گفتاری	متغیر	ردیف	مولفه‌ها	شواهد گفتاری
			ایجاد قاطعیت در مربی				
	۸	مهارت حرکتی	جنب و جوش مربی		۸	شناخت روش‌های تدریس و تربیتی	شناخت روش‌ها و زمان استفاده از آن
			آموزش مفاهیم و رساندن منظور به طور کامل به کودکان به وسیلهٔ حرکات دست و صورت				دانستن انواع روش‌های تربیتی و اصول تربیتی

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-01]

[DOI: 10.18869/acadpub.cstp.4.8.181]

سئوال دوم: از دیدگاه مربیان، ویژگی‌های فردی موثر مربیان پیش‌دبستانی در ایران باید چه مواردی باشد؟

به منظور بررسی وضعیت این ویژگی‌ها نسبت به یکدیگر و به لحاظ تعیین اولویت و رتبه‌بندی این ویژگی‌ها در حیطهٔ خصوصیات فردی از آزمون فریدمن استفاده شده است که نتایج این آزمون در جدول (۳) ارائه شده است.

جدول۳ : نتایج آزمون فریدمن برای رتبه بندی خصوصیات فردی

ردیف	گویه‌های خصوصیات فردی	میانگین	انحراف معیار	میانگین رتبه به ترتیب اولویت	خی دو
۱	برخورداری از سلامت روانی و شخصیتی	٤/٨٦	۰/۳۷	۸/۱۲	*٤٦٤/٥٦٣ Sig: 0.000
۲	خوش خلق و خوش برخورد بودن	٤/٨٠	۰/٤۲	۷/۷۷	
۳	داشتن وجدان فعالیت	٤/۷۹	۰/٤۳	۷/٦۹	
٤	داشتن سلامت جسمانی متناسب برای کار در پیش‌دبستانی	٤/۷۷	۰/٤۷	۷/٦۷	
٥	علاقه‌مندی به حرفهٔ مربیگری	٤/۷٦	۰/٤٦	۷/٥۰	
٦	برخورداری از مهارت‌های برقراری ارتباط کلامی	٤/۷۰	۰/٤۹	۷/۱٥	
۷	برخورداری از روحیهٔ تواضع و فروتنی	٤/٦۱	۰/٥۹	٦/٦۷	
۸	توانایی انجام کارِ گروهی و مسئولیت پذیری	٤/٦۰	۰/٥٦	٦/٦۱	
۹	بر خورداری از مهارت‌های برقراری ارتباط غیر کلامی	٤/٥۹	۰/٥۸	٦/٥٥	
۱۰	داشتن ظاهری آراسته و متناسب با منزلت معلمی	٤/٥۸	۰/٥٦	٦/٥۲	
۱۱	داشتن قدرت تصمیم گیری	٤/٥٦	۰/٥٦	٦/۳۳	
۱۲	برخورداری از اعتماد به نفس بالا	٤/٥٥	۰/٥۸	٦/۲۹	
۱۳	برخورداری از هوش هیجانی بالا مانند خودآگاهی، استقلال و جرأت ورزی	٤/٥۰	۰/٦۸	٦/۱٥	
*ρ<0.05					

بر اساس نتایج ارائه شده در جدول شماره۳، نتیجه آزمون فریدمن (که برای بررسی معناداری رتبه‌بندی در این آزمون از آماره خی دو استفاده می‌شود) با آماره

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-01]
[DOI: 10.18869/acadpub.cstp.4.8.181]

۴۶۴/۵۶۳ در سطح ۰/۰۵ معنی دار است (p<۰/۰۵) لذا تمام ویژگی‌های ذکر شده در پرسشنامه به عنوان ویژگی‌های مطلوب تأثیرگذار در رشد حرفه‌ای مربیان پیش‌دبستانی محسوب می‌شود. بر اساس نتایج حاصل شده، «برخورداری از سلامت روانی و شخصیتی، خوش خلق و خوش برخورد بودن، و داشتن وجدان فعالیت» به عنوان ویژگی‌ها دارای اولویت اول تا سوم در حیطهٔ خصوصیات فردی می‌باشند و گویهٔ «برخورداری از هوش هیجانی بالا مانند خودآگاهی، استقلال، و جرأت ورزی» در رتبهٔ آخر قرار گرفته است. شایان ذکر است که میانگین همهٔ گویه‌ها بالاتر از میانگین فرضی پژوهش می‌باشد و نشان دهندهٔ آن است که همهٔ آنها از درجه اهمیت بالایی برخوردارند و باید مورد توجه قرار گیرند.

همچنین، از آزمون t تک نمونه برای مقایسه میانگین نمرهٔ حیطهٔ خصوصیات فردی مربیان پیش‌دبستانی با معیار فرضی تعیین شده برای تعیین میزان توجه به حیطهٔ مورد نظر از دیدگاه این مربیان استفاده گردیده است. قابل ذکر است که در پژوهش حاضر، میانگین ۴ به عنوان توجه مناسب از دیدگاه مربیان تعیین شده، که عدد بالاتر از آن به عنوان توجه ویژه از سوی مربیان پیش‌دبستانی مورد نظر قرار گرفته است.

جدول٤: آزمون مقایسه میانگین نمره دیدگاه مربیان در حیطهٔ خصوصیات فردی با معیار فرضی تعیین شده(tتک نمونه)

شاخص آماری / متغیر	میانگین متغیر	انحراف استاندارد	میانگین فرضی	درجه آزادی	مقدار t	Sig
خصوصیات فردی	۴/۶۷	۰/۳۲	۴	۵۶۵	۴۹/۱۵	۰/۰۰۰

بر اساس جدول شماره۴، در حیطهٔ خصوصیات فردی، مقدار t مشاهده شده بزرگتر از مقدار t بحرانی جدول در سطح خطای ۵ درصد و با درجه آزادی ۵۶۵ می‌باشد. با آزمون انجام شده، H0 رد می‌شود و در نتیجه میانگین جامعه بالاتر از ۴ می‌باشد. بنابراین می‌توان گفت که مربیان پیش‌دبستانی بیشتر از معیار تعیین شده به خصوصیات فردی موثر،

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-01]

[DOI: 10.18869/acadpub.cstp.4.8.181]

توجه داشته‌اند. به عبارت دیگر، خصوصیات فردی مطرح شده از توجه ویژه‌ای از سوی مربیان پیش‌دبستانی برخوردار بوده است.

سئوال سوم: از دیدگاه مربیان، توانمندیهای تخصصی لازم برای مربیان پیش‌دبستانی در ایران چه مواردی باید باشد؟

به منظور بررسی وضعیت این توانمندی‌ها نسبت به یکدیگر و به لحاظ تعیین اولویت و رتبه‌بندی این گویه‌ها در حیطهٔ توانمندی‌های تخصصی از آزمون فریدمن استفاده شده است که نتایج این آزمون در جدول (۵) ارائه شده است.

جدول ۵: نتایج آزمون فریدمن برای رتبه بندی توانمندی‌های تخصصی

ردیف	گویه‌های توانمندی‌های تخصصی	میانگین	انحراف معیار	میانگین رتبه به ترتیب اولویت	خی دو
۱	توانایی مدیریت کلاس	٤/٦٣	۰/٥٩	٦/١٦	*٢٦٨/٠٤١ Sig: 0.000
۲	آشنایی کافی با اهداف و موضوعات مهم دوره پیش‌دبستانی	٤/٦٢	۰/٥٣	٦/١٠	
۳	آشنایی کافی با اصول یادگیری و تدریس به کودک	٤/٥٩	۰/٥٨	٥/٩٨	
٤	آشنایی کافی به روش‌ها و اصول تربیتی کودک	٤/٥٧	۰/٥٨	٥/٨٧	
٥	آشنایی با مهارت‌ها و پیش نیازهای یادگیری در کودکان مانند مهارت‌های زبانی، دانش و درک مطلب، حافظه، مهارت‌های شناختی و استدلال دیداری و فضایی	٤/٤٧	۰/٦٤	٥/٤٦	
٦	آشنایی با مراحل رشد جسمانی، شناختی، زبانی و حرکتی کودک	٤/٤٦	۰/٦٤	٥/٤٠	
۷	دارا بودن مهارت‌های هنری مانند نقاشی، قصه گویی، نمایش و کاردستی	٤/٤٢	۰/٦٥	٥/٢٠	
۸	تجربه عملی کار در پیش‌دبستانی	٤/٣٩	۰/٧٣	٥/١٢	
۹	توانایی تهیه طرح درس	٤/٣٣	۰/٧٠	٤/٨٧	
۱۰	آگاهی به فناوری‌های جدید در حوزهٔ پیش دبستانی	٤/٣٢	۰/٧٤	٤/٨٣	
	*ρ<0.05				

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-01]

[DOI: 10.18869/acadpub.cstp.4.8.181]

بر اساس نتایج ارائه شده در جدول بالا، نتیجه آزمون فریدمن (که برای بررسی معناداری رتبه بندی در این آزمون از آماره خی دو استفاده می‌شود) با آماره ۲۶۸/۰۴۱ در سطح ۰/۰۵ معنی دار است ($p<۰/۰۵$) لذا تمام توانمندی‌های ذکر شده در پرسشنامه به عنوان توانمندی‌های تأثیرگذار در رشد حرفه‌ای مربیان پیش‌دبستانی محسوب می‌شود.

بر اساس نتایج حاصل شده، «توانایی مدیریت کلاس، آشنایی کافی با اهداف و موضوعات مهم دورهٔ پیش‌دبستانی و آشنایی کافی بر اصول یادگیری و تدریس به کودک» به عنوان توانمندی‌های دارای اولویت اول تا سوم در حیطهٔ توانمندی‌های تخصصی می‌باشند و توانمندی «آگاهی به فناوری‌های جدید در حوزهٔ پیش دبستانی» در رتبهٔ آخر قرار گرفته است. میانگین تمام گویه‌ها از میانگین فرضی پژوهش بیشتر می‌باشد و این نشان دهندهٔ آن است که همه آنها از درجه اهمیت بالایی برخوردارند و باید مورد توجه قرار گیرند.

همچنین، از آزمون t تک نمونه برای مقایسه میانگین نمرهٔ حیطهٔ توانمندی‌های تخصصی مربیان پیش‌دبستانی با معیار فرضی تعیین شده برای تعیین میزان توجه به حیطهٔ مورد نظر از دیدگاه این مربیان استفاده گردیده است. نتایج این آزمون در جدول (۶) ارائه شده است.

جدول٦: آزمون مقایسه میانگین نمره مربیان در حیطهٔ توانمندی‌های تخصصی با معیار فرضی تعیین شده

(tتک نمونه)

شاخص آماری / متغیر	میانگین متغیر	انحراف استاندارد	میانگین فرضی	درجه آزادی	مقدار t	Sig
توانمندی‌های تخصصی	٤/٤٨	۰/٤٤	٤	٥٦٥	۲٥/۹٥	۰/۰۰۰

بر اساس جدول شماره ٦، در حیطهٔ توانمندی‌های تخصصی، مقدار t مشاهده شده بزرگتر از مقدار t بحرانی جدول در سطح خطای ۵ درصد و با درجه آزادی ٥٦٥ می‌باشد. با آزمون انجام شده، H0 رد می‌شود و در نتیجه میانگین جامعه بالاتر از ٤

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-01]

[DOI: 10.18869/acadpub.cstp.4.8.181]

می‌باشد. بنابراین می‌توان گفت که مربیان پیش‌دبستانی بیشتر از معیار تعیین شده در توانمندی‌های تخصصی،توجه داشته‌اند. به عبارت دیگر، توانمندی‌های تخصصی مطرح شده از توجه ویژه‌ای از دیدگاه این مربیان پیش‌دبستانی برخوردار است.

بحث و نتیجه گیری

در پژوهش حاضر تلاش گردید تا به بررسی ویژگی‌ها فردی و توانمندهای تخصصی موثر در رشد حرفه‌ای مربیان پیش دبستانی پرداخته شود. این پژوهش در دو مرحله انجام شد که در مرحلهٔ اول آن از افراد صاحب‌نظر خواسته شد تا در مصاحبه‌هایی نیمه ساختار یافته شرکت و به بررسی موضوع بپردازند. پس از استخراج مهمترین مؤلفه‌ها و طراحی پرسشنامه‌ای با سئوالات بسته پاسخ به شیوهٔ لیکرت، نظرات ۵۶۵ تن از مربیان پیش دبستانی پرسیده شد.

تجزیه و تحلیل یافته‌های مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که ویژگی‌های فردی مورد نظر آنها عبارتند از: «مهارت زبانی، مهارت‌های اجتماعی، ظاهری متناسب و آراسته، علاقه و مهربانی، تحصیلات مناسب، مهارت کلاس داری همراه با صبر و حوصله، اعتماد به نفس و احساس مسئولیت، مهارت حرکتی». بر اساس نتایج حاصل از پرسشنامه، «برخورداری از سلامت روانی و شخصیتی، خوش خلق و خوش برخورد بودن و داشتن وجدان کاری و فعالیت» در اولویت اول تا سوم قرار گرفته‌اند. شایان ذکر است که میانگین تمام گویه‌ها بالاتر از میانگین فرضی پژوهش بوده و نشان دهنده آن است که همهٔ آنها از درجهٔ اهمیت بالایی برخوردارند و باید مورد توجه قرار گیرند.

از آنجا که این مؤلفه‌ها از اهمیت بالایی در ویژگی‌های فردی مورد نیاز مربیان پیش‌دبستانی برخوردارند، لذا تأثیر زیادی در بازده کاری و جذب کودکان به آنها دارند. پس مربیان باید برای کسب این قابلیت‌ها تلاش نموده و جهت اطمینان از داشتن این ویژگی‌ها مورد ارزیابی قرار گیرند. این ارزیابی‌ها می‌تواند توسط مدیران مراکز و یا کارشناسان متولی امر آموزش به مربیان صورت پذیرد. زیرا در صورت کم اهمیت شمرده شدن ویژگی‌های مورد نیاز مربیان و مهم تلقی شدن مواردی هم چون دریافت حقوق کم، عدم تقاضای بیمه توسط مربی، عدم توجه به انگیزه آنها برای انتخاب این

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-01]

[DOI: 10.18869/acadpub.cstp.4.8.181]

شغل و یا عدم توجه به مدرک تحصیلی مربیان هم به کودکان و هم به جامعه آسیب وارد خواهد شد. چون این دورهٔ تحصیلی اولین دوره است که کودک وارد سیستم آموزش می‌شود در صورت برخورد با فردی که صلاحیت‌های لازم را ندارد و کسب نکرده در تحقیقات نشان داده شده که میل و رغبت کودک را برای گذراندن دوره‌های بعدی تحصیلی تحت شعاع قرار داده است. تمام ویژگی‌های ذکر شده در پرسشنامه از اهمیت بالایی برخوردار است زیرا میانگین حاصل از تجزیه و تحلیل پرسشنامه از میانگین فرضی که (٤) در نظر گرفته شده بود بیشتر است، لذا برخورداری از تمام این ویژگی‌ها برای انتخاب مربی باید توسط مدیران مراکز و یا سازمان‌هایی که مربیان را به مراکز معرفی می‌کنند باید مورد توجه جدی قرار گیرد.

برای توانمندی‌های تخصصی، مصاحبه شوندگان دانش، تجربه، شناخت انواع روش‌های تدریس و روش‌های تربیتی، شناخت کودک و شناخت خود، شناخت انواع بازیها، مهارت‌های زبانی و زبان آموزی و خلاقیت را برای مربی لازم می‌دانند.

نتایج حاصل از پرسشنامه توانایی مدیریت کلاس، آشنایی کافی با اهداف و موضوعات مهم دورهٔ پیش‌دبستانی و آشنایی کافی بر اصول یادگیری و تدریس به کودک در اولویت اول تا سوم قرار گرفته‌اند، اما با این وجود نمی‌توان گفت که گویه‌های دیگر کم اهمیت هستند، زیرا میانگین تمام گویه‌ها از میانگین فرضی بیشتر بوده که این نشان دهندهٔ اهمیت همه گویه‌ها از دید مربیان می‌باشد و باید مورد توجه دست اندر کاران قرار گیرند.

تجربه نشان داده که چگونگی مدیریت کلاس، شناخت اهداف و به کارگیری روش‌های تدریس بدون آموزش کسب نخواهد شد. همانطور که در نتایج حاصل از مصاحبه اشاره شد، داشتن توانایی مدیریت کلاس سبب ایجاد محیطی امن برای کودکان و ایجاد اعتماد در مربی برای بر عهده گرفتن مسئولیت نگهداری کودکان می شود. توانایی مدیریت کلاس برای مربیان پیش‌دبستانی مهم و برجسته تلقی می‌شود زیرا کودکان در این سنین جنب و جوش و هیجان بیشتری دارند و این توانایی به مربیان برای موفقیت در این حرفه کمک وافری می‌کند. مربیان باید برای کسب چنین توانمندی‌هایی دوره‌های آموزشی و دانش‌افزایی را با اهمیت تلقی نموده، در صورت

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-01]

[DOI: 10.18869/acadpub.cstp.4.8.181]

آشنا نبودن به اهداف و ندانستن چگونگی رسیدن به این اهداف توانایی مدیریت کلاس از عهدهٔ مربی خارج است و مربی را دچار سردرگمی می‌کند. پس باید برای هرچه پربار شدن این دوره‌ها تلاش گردد و مواد آموزشی در این دوره‌ها به گونه‌ای تنظیم شود که مربیان بتوانند از این دوره‌ها استفاده کافی را برده و توانایی لازم را به صورت حرفه‌ای کسب نمایند و برای اجرای آن‌ها در کلاس با مشکل روبرو نگردند. علاوه بر مواردی که ذکر شد داشتن مهارت‌های کافی در این زمینه، دانستن انواع روش‌های تربیتی و داشتن تجربه کافی با گذراندن کارورزی نیز از اهمیت زیادی برخوردار است که در صورت کم توجهی به آنها مربی نمی تواند کودکان را برای دوره‌های بعدی تحصیل آماده کند.

پژوهش‌های انجام شده، برخی از ویژگی‌های مربیان پیش‌دبستانی را بیان کرده‌اند که با تحقیق حاضر همخوانی دارد. نتایج سئوال‌های پژوهش با نتایج تحقیقات یازیکی(۲۰۱۳)، شاهین و همکارانش(۲۰۱۳)، ییل دیز لار و کارگی(۲۰۱۰)، هونگ و همکاران(۲۰۰۸)، پوشنه، خسروی و علی پور(۱۳۹۱)، مدریک(۲۰۱۲)، اولاس و لامکس ول (۲۰۰۷)، شین(۲۰۰۵)، یان هسو(۲۰۰۲)، لافرنی(۲۰۰۶) هم سو می‌باشد.

مطالعهٔ تحقیقات انجام شده در زمینهٔ ویژگی‌های مربیان و معلمان نشان می‌دهد که مربیان باید از ویژگی‌ها و توانمندی‌های زیادی بر خوردار باشند. همهٔ این ویژگی‌ها و توانمندی‌های مذکور در نتایج تحقیقات انجام گرفته با نتایج حاصل از پژوهش حاضر همخوانی داشتند. با توجه به اهمیت و نقش موثر مربیان پیش‌دبستانی به عنوان یکی از عوامل تأثیرگذار در مسیر پیشرفت و یادگیری کودکان توجه به این ویژگی‌ها و به کارگیری آنها و تلاش برای کسب و متبحر شدن در مهارت مربیگری نیاز به همت و تلاش مربیان این مقطع تحصیلی دارد. با توجه به نتایج حاصل پیشنهاداتی به عنوان راهکار در ذیل ارائه شده است که عبارتند از:

۱- مدیران مراکز برای استخدام مربیان از آنها گواهی پزشکی برای سلامت روانی و جسمانی در خواست کنند.

۲- مربیان برای پی بردن به ویژگی‌های لازم مانند علاقه به کودک، خوش خلقی و خوش رو بودن و احساس مسئولیت مربیان را به شرط کارورزی در مرکز به مدت یک الی دو ماه استخدام کنند.

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-01]

[DOI: 10.18869/acadpub.cstp.4.8.181]

۳- مربیان دارای مدرک مرتبط کارشناسی و بالاتر باشند و حتماً مدرک مربیگری را از آموزش و پرورش یا بهزیستی با حضور در دوره‌ها دریافت کنند.

٤- مدیران مرکز بعد از استخدام مربی روی کار آنها نظارت کافی داشته باشد.

۵- مدیر مرکز، مربیان را وادار به کار گروهی و تعامل با مربیان دیگر کند.

٦- مدیر مرکز برای به روز کردن اطلاعات مربیان خود هر چند ماه یک بارکارگاه تشکیل دهد و از مربیان با تجربه و آگاه به تکنولوژی روز دنیا دعوت کند.

۷- در صورت مشاهده اشتباه از مربی، مدیر مرکز وظیفه تذکر به او را دارد تا خود را اصلاح کند.

۸- برقراری سیستم ارتباطی مناسب در مراکز آموزشی اولین و مهم‌ترین اقدام هرمربی در کلاس می‌باشد.

منابع

- پوشنه، کامبیز؛ خسروی، علی اکبر و علی پور، پریناز (۱۳۹۱)، ارزشیابی میزان کیفیت برنامه‌های مراکز پیش‌دبستانی در شهر تهران، *اندیشه‌های نوین تربیتی دانشگاه الزهراء*، ۸ (۱)، ۲۰-۵۸.
- زین آبادی، حسن رضا و اسدزاده، سمیه (۱۳۹۲)، کیفیت فرهنگ رهبری برنامه درسی و حرفه ای گرایی معلمان: یافته های یک پژوهش کمی در مدارس ابتدایی شهر تهران، فصلنامهٔ مطالعات برنامه درسی ایران، ۸(۳)، ۹۷-۱۱۸.
- کریمی، فریبا (۱۳۸۷)، مطالعهٔ صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان دورهٔ ابتدائی، *فصلنامهٔ رهبری و مدیریت آموزشی*، ۲(٤)، ۱۵۱-۱٦٦.

Baeko, H.; Putnam, R. T. (1995). **Expanding a teacher's knowledge base: A cognitive psychological perspective on professional development**. In: Guskey, T. R.: Huberman, M. (Eds.), Professional development in education: new paradigms and practices. New York: Teachers College press.

Burden, P. R. (1990). **Teacher development**. In W.R. Houston, M. Haberman, & J.Sikula (Eds.), Handbook of research on teacher education: A project of the association of teacher educators (pp. 311-328). New York: Macmillan Publishing.

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-01]

[DOI: 10.18869/acadpub.cstp.4.8.181]

Campbell, A., McNamara, O., & Gilory, P. (2004). **Practitioner research and professional development in education**, Pual Chapman Publishing.

Creswell, J., & Plano Clark, V. (2007). **Designing and conducting mixed methods research**, Thousand Oaks: Sage.

Dean, J. (1991). **Professional development in School**. Philadelphia: Open University Press.

Glaser, R. (1987). Thoughts on expertise. In: Schooler, C., Schaei,W.(Eds.), **Cognitive functioning and social structure over the life course**, Norwood, New Jersey: Ablex.

Grosso de Leon, A. (2001). **Higher education's challenge: New teacher education models for a new century**. New York: Carnegie Corporation of New York.

Hong, Jon- Chao & Jeou – Shyan Horng & Chan – Li Lin & Lin – Juan Chan in. (2008). Competency disparity between pre- service teacher educations and in- service teaching requirement in Taiwan, **International Journal of Education Development**. 28(1), 4-20.

Jegede, O.; Taplin, M.; Chan, S. (2000). Trainee teachers' perception of their knowledge about expert teaching. **Educational Research**, 42(3), 287-308.

Kayhan, H. N. & Kilic, D. (2011). Preschool teacher training systems in Turkey and European union countries. **Procedia Social and Behavioral Sciences**, 15: 3748- 3752.

Laferney, P. S. (2006). **Early childhood professional development and classroom quality in preschool.** Master of Science, Oklahoma State University.

LamexWell, K. & Awalas, M. (2007). Child development. **Journal of Nutral Eduction Behavior**, 42(2), 8-12.

Mason, I. (2002). Linking qualitative and quantitative data analysis, In: a. Bryman & R. Burgess (eds.). **Analyzing qualitative data**, New York: Routledge.

Mudrick, H. B. (2012). **Opportunities preschool teachers use to offer high quality instruction: Investigating experiences of professional development**. Master of Art, Connecticut University.

Noy, C. (2008). Sampling knowledge: The hermeneutics of snowball sampling in qualitative research, **International Jounal of Social Research Methodology**, 11(4), 237-344.

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-01]

[DOI: 10.18869/acadpub.cstp.4.8.181]

Onwuegbuzie, A. J. & Leech, N. L. (2007). Sampling designs in qualitative research: Making process more public, **The Qualitative Report**, 12(2), 238- 254.

Plano Clark, V., Creswell, J., O, Neil green, D., & Shope, R. (2008). Mixing quantitative and qualitative approaches: An introduction to emergent mixed method research, In: S. Hesse- Biber & P. Leavy. (eds.). **Handbook of emergent methods**, New York: The Guilford press.

Project, M.P. (2002). Medical professionalism in the new millennium: A physicians' charter. **The lancet**, 359, 520-522.

Reynolda, A. (1992). What is competent beginning teaching? A review of the literature. **Review of Educational Research**, 62(1), 1- 35.

Shahin BK, SAK R, Shahin. (2013). Parents views about preschool education. **Procedia- social and Behavioral sciences**, 89,288-292.

Shen, C. S. (2005). E**arly childhood educators' perceptions of quality and school climate in preschool programs**. Unpublished doctoral dissertation.

Taylor, V. & et al. (1990). A comparison of perception of the importance of mental competencies Between Inservice and Preservice Teacher. Mid south educational Research Association; **ERIC Document Reproduction service** No. ED327554.

Villegas- Reimers, E. (2003). Teacher professional development: An international review of the literature. UNESCO: Institute for Educational Planning.

Williams, N. (2006). **Social research methods**, Thousand Oaks: Sage.

Yazici, Z. (2013). The examination of pre- school teachers' towards liking of children. **Procedia Social and Behavioral Sciences**, 116, 172-176.

Yildizlar, M. & Kargi, E. (2010). Preschool teachers, expectations and evaluations on the effects of in-service teacher education in the Turkish Republic of Northern Cyprus. **Procedia Social and Behavioral Sciences**, 2: 1951-1954.

Yun Hsu, C. (2002). **Early childhood educators, professional development in Taiwan**. PhD dissertation, University of Pennsylvania.

[Downloaded from ndea10.khu.ac.ir on 2026-11-01]

[DOI: 10.18869/acadpub.cstp.4.8.181]